DISPVTATIO INAVGVRALIS MEDICA

VERAM RATIONI CONFORMEM, AVCTORITATE PROBATAM AC EXPERIENTIA CONFIRMATAM

TYMPANITIS THEORIAM AC THERAPIAM EXHIBENS.

QVAM

EX DECRETO GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE

PRAESIDE

D. JOH. CAROLO SPIES

ARCHIATRO WOLFFENBVTTELENSI, THERAPEVT. P. P. ET ORD. MED. h. t. DECANO

PRO GRADV DOCTORIS

OMNIBVSQVE JVRIBVS ET PRIVILEGIIS DOCTORALIBVS RITE CONSEQVENDIS

IN JVLEO MAJORI

DIE XXI. DECEMBRIS MDCCXXIV.

HORIS ANTE ET POMERIDIANIS

PVBLICO EXAMINI SVBMITTET

JOH. BERNH. ANTON SCHüTTE
MONASTERIENSIS.

HELMSTADII,
TYPIS PAVLI DIETERICI SCHNORRII,
ACAD. TYPOGR.



PRÆLOQVIVM.

NIhil quidem fere hodie dicitur, quod non dictum sit prius, interim tamen multa majori cum certitudine, quam olim factum, dici ac doceri possunt, quando rationi conformia per experientiam confirmata reperiuntur. Mihi itaque nemo vertet vitio, quod senten-
n celeberrimi Baglivii, quam de Tympanitis cau-
explicavit, quamque alii celebriores Practici docu-
nt, defendendam suscipiam, istamque pro vera
oscam, dum & Dn. Præses in Colleg. Pract. solidis
ionibus demonstravit ac sua experientia confirma-
, illam sententiam esse verissimam ac proin unice
cipiendam, reliquas vero nullam mereri adproba-
nem, & curationem longe feliciori cum successu
solvi, si ad Baglivii mentem instituantur, quam si
xta vulgarem antiquam methodum peragantur.
eses igitur de Tympanite, loco Speciminis inaugu-
is consignare placuit, quibus veram illius theoriam
therapiam juxta Baglivii sententiam & Præsidis ex-
rientiam, breviter delineare laborabo. Faxit ter
ptimus, ut hicce labor cedat in proximi salutem!

 A.H.D.

A. H. D. ET P. S.

TH. I.



Ympanites ſ. Tympanias eſt inſignis valde renitens totius abdominis in meſcentia ſeu expanſio, quæ digito p ſa ſonum edit inſtar tympani pulſi, c dolore tenſivo aliisque ſymtomati conjuncta, a ſpasmodica fibrarum membranacear ac muſcularium extenſione ſuam ducens origin Ita quoque WILLISIUS Tympanitem pro mere ſtica adflictione rectiſſime habet, cujus deſcriptior BLANCARDUS in Lex. Med. h. m. exhibet: *eſt mor abdominis fixus & conſtans, æquabilis, durus, r tens & a pulſatione ſonitum edens, a partium & vi rum membranaceorum inflatione tetanode ortus, pro ſpiritus animales in fibras iſtas copia nimia adactos, demque ſucci nervei obſtruentis vitio a receſſu impea cui affectioni conſequenter flatuum in locis vacuis a ſtio, velut complementum accedit.*

TH. II.

Habetur communiter pro ſpecie hydropis, a quamplurimis triplex conſtituitur: 1. quando mores aquoſi per totum corpus diffunduntur, i que inde tumidum redditur, prima emergit ſpe quæ Anaſarca, Sarcites, Leucophlegmatia dicitu quando ſolum abdomen aqua repletur atque diſt tur, evenit altera ſpecies, Aſcites vocata. 3. qu

a

abdomen flatibus impletur ac inde intumescit, tertia exoritur species, Tympanites vel Tympanias nominata, ab Hippocrate Hydrops siccus insignita, sicut ita leguntur apud Gorræum Definit. Medic. p. 476. Sed hydrops, proprie loquendo, est aquosi humoris in habitu corporis vel in quadam cavitate stagnatio aut collectio, hinc male huc refertur tympanites, quod bene notavit BLANCARDUS in Lex. Med. sub tit. hydropis. Interim tamen minime negari potest, quin successu temporis quandoque superveniat ascites, *distendendo enim membranas & viscera abdominis*, scribit D. SCHAMSKY in Promt. Parv. Med. Pract. p. 706. *lymphæ & sanguinis motus non parum impeditur, unde lymphæ stagnatio, a stagnatione vasorum ruptio, a ruptione stillicidium & hinc ascites.* Idem docet BAGLIVIUS in Oper. Omn. p. m. 81. inquiens: *quando distensio fibrarum multum augetur, ac magis magisque liquidorum circulum impedit, sicco hydropi facile succedit humidus & semper ante mortem ascites tympaniti jungitur;* unde est, quod multi Practici existiment, tympanitem nunquam solitarie adfligere, sed semper conjunctum habere ascitem, quod tamen semper ita fieri negat Dn. Præses, per experientiam aliter doctus.

TH. III.

Differt autem tympanites ab ascite, quod in hoc moles atque gravitas abdominis sit longe major & tumor illius non adeo renitens, sed mollior & tactui seu pressioni facilius cedens, & abdomen, ægroto supino jacente, non ita æqualiter expansum maneat, quam in tympanite; porro etiam in ascite aquarum fluctuatio

percipitur, ſi corpus ab uno latere ad alterum volvitur & tumor pedum œdematoſus ut plurimum mox in principio conjunctus eſt, quod utrumque in tympanite non obſervatur; quamvis enim, malo ingraveſcente, quidam tumor pedum accedat, talis tamen non eſt, qualis in aſcite, niſi tandem aſcites quoque conjungatur. Differt etiam ab inflatione ventriculi, quod in hac epigaſtrica regio tantum ſit inflata ſeu tumida, cum continuo fere ſed inani ad eructationem conatu, & dolor ſumtis cibis ac veſtimentis leviter conſtrictis magnopere ſtatim augeatur, in tympanite autem totum abdomen inſigniter eſt tumidum atque expanſum & ejusmodi dolor in ventriculo non percipitur. Differt quoque a flatulenta abdominis expanſione, qualis in colica interdum obſervatur, aut alias a rebus flatulentis ac fermentescibilibus comeſtis vel bibitis inducitur, hæc enim expanſio non ita eſt conſtans ac in tympanite, ibi etiam manifeſta adeſt flatuum præſentia cum torminibus, murmurationibus, ructibus, borborygmis ſine tali abdominis extenſione ac renitentia, ſicut in tympanite notatur, quæ hic tanta exiſtit, ut a levi pulſatione ſonus audiatur; ſi quoque in iſta inflatione ructus vel flatus emittuntur, notabile ſentitur levamen, ſed in tympanite neque ejusmodi tormina percipiuntur, neque ructus aut flatus niſi rariſſime emittuntur & quamvis interdum prodeant, exiguum tamen vel nihil levaminis inde ſentitur, ſed extenſio ſemper manet eadem.

TH. IV.

Pars affecta eſt abdomen cum viſceribus mem-

bra-

branaceis intra se contentis, seu fibræ tam membranaceæ quam musculares totius abdominis, inflatione tetanode seu convulsione tonica extensæ, intestina tamen & mesenterium simili spastica extensione quandoque molestari, interdum vero plane insontia esse, totus existimo, a Dn. Præside ita edoctus. Notabilis enim est illa tympanitici cujusdam historia, cujus mentionem fecit Dn. Præses in Colleg. Pathol. Pract. qua refertur, quod iste tympaniticus per multas septimanas bono cum appetitu alimenta assumere, recte, bene & absque molestia digerere, ac fæces alvinas in debita consistentia bis in die sponte egerere potuerit, ex quo omnino concludendum esse judicat, ventriculum atque intestina nihil esse passa, & motum intestinorum peristalticum satis liberum vel illæsum fuisse, alias dictam fæcum excretionem non ita libere insequi potuisse, si vero intestina spasmodice aut a flatibus fuissent extensa, peristalticus illorum motus plane aut magnopere fuisset impeditus, ut fæces non potuissent tam libere devolvi & sponte excerni.

TH. V.

Causa immediata seu proxima varie a variis exprimitur, sicut ex sequentibus patebit, dum diversas practicorum sententias adjicere placet. Mihi quidem maxime vera videtur, quod sit spasmodica fibrarum membranacearum & muscularium abdominis extensio, quando videlicet frequenter aut continuo vellicantur, ut liquidum nerveum aliique humores copiosius alliciantur ac in istas fibras impellantur, ob istarum vero stricturam libere transire

ac

ac recedere nequeant, unde rigidiores evadunt a
que tales conſtanter permanent, quoniam autei
iſti humores procul dubio vitioſa qualitate ſeu acr
monia præditi ſemper de novo ad iſtas partes pr
pelluntur, extenſio illarum indies augetur. WILL
SIVS hancce cauſam nominat inflationem tetanode
partium & viscerum membranaceorum, propter ſpi
tus animales in iſtas fibras nimia copia adactos, il
demque ſucci nervei obſtruentis vitio a receſſu imp
ditos. HELMONTIVS inquit, cauſam proximam
ſe inflationem inteſtinorum in convexo non in con
vo & fieri iſtam a degenerante alimento. ZWING
RVS pro cauſa agnoſcit crispaturam & ſpasmodica
conſtrictionem tubulorum membranaceorum tam
teſtinorum quam integumentorum abdominis, a ſuc
quodam acri inductam. SCHAMSKY ita de ead
differit: cauſa immediata tympanitis non conſiſtit
flatibus, ut veneranda credidit antiquitas, ſed in ſpi
tibus animalibus, quatenus in imo ventre ſpiritus a
males ad viscera membranacea ſpectantes, ab inc
gruo quodam fermento in ataxias redacti, fibras u
que nerveas tumultuarie irruunt inflantque, nec ſta
denuo ab iis recedunt, hinc peritonæum intumeſ
inteſtina ampliata & diſtenta quaſi inflantur, meſen
rium aliaque viſcera membranacea ſpiritu impetu
turgida velut in molem attolluntur; porro dum l
fiunt, ut vacuitates a viſcerum concavorum extu
ſcentiis factæ impleantur, humoris cujusvis intus c
tenti portio in vapores rarefacta ilico in ſpatia ina
cedit. Quamvis nunc ex hactenus dictis ſatis pat
tympanitis cauſam a nominatis Doctoribus vocari

ſtic

icam, non tamen possum, quin adhuc superaddam eleberrimi BAGLIVII sententiam a Dn. Præside mii tantopere commendatam, quæ a clarissimo Autore is exprimitur verbis: *Flatuosa ventris intumescentia, ve siccus hydrops ventris, non gignitur a vapore detento tra viscerum & abdominis claustra, ut vulgus putat narum. Fibræ viscerum & partium abdominis inten- nimium, crispatæ & exsiccatæ portentosum acquirunt aterem, unde ingens distentio solidi, sine ullo vapore bjecto, qua de causa aucto in illis fibris elatere, intume- entia nascitur inanis, non vero vaporaria, ut hactenus editum.* Hanc itaque sententiam tanquam rationi onformem, observationibusque ac experientia con- rmatam unice eligendam esse totus existimo.

TH. VI.

Ut autem nunc ulterius cognoscatur, unde vel x qua materia insignis abdominis intumescentia seu brarum extensio proveniat, hac in thesi fusius pro- onere aggredior, diversorum Medicorum opiniones erum producturus. GORRÆUS l. c. hæc profert: *ympania abdomen multo flatu distendit, non tamen ne ullo prorsus humore, cujus etiam aliquid omnino re- istum est, initio quidem tantum species cujusdam in- tionis adparet, postea vero flatus inspissatur & veluti ibilus evadit, unaque cum flatu humor etiam quodam- odo nubilosus coacervatur.* Sed si hæc ita essent, quo- odo oriri ac audiri posset sonus instar tympani pul- cum notum sit, tympani sonum ab aëre humido & uavis humiditate imminui atque tolli? DOLÆUS in nc. Med. Th. Pr. p. 502. existimat, causam tympa-

nitis

nitis materialem esse *flatus in ventriculo, intestinis omento inclusos hincque distendentes.* Idem docet B tholdus Prax. Clin. Gen. p. 135. his verbis: *expa abdominis oritur a collectione flatuum nunc tantum primis viis existentium, nunc vero reliquum abdom spatium occupantium.* WALDSCHMIDIVS O Med. p. m. 464. pro causa agnoscit *serum cum flati* TIMÆVS A GÜLDENKLEE Oper. Med. Pract m. 126. *flatus in capacitate abdominis contentos seu piam flatulentæ materiæ & abundantiam humoris se accusat*, unde partes abdominis distendantur. N quidem non negatur flatuum vel vaporum in cav te abdominis præsentia, scimus enim ac sentimus, les vapores in cavitate abdominis semper contin dum erumpunt ac nares feriunt, quando abdomen vi aut mortui animalis aperitur, talis autem intesti rum a flatibus distensio, ut inde abdomen fiat ac r neat adeo extensum atque tumidum, sicut in tym nite conspicitur, nullo modo agnosci potest, cum c tum sit & observationibus confirmatum, alvum tympanite sæpe esse satis liberam atque apertam, qu ita in duobus tympaniticis a Dn. Præside fuit obs vatum, qui indies alvinas fæces in debita consisten bis sponte excreverunt, abdomine permanente in gniter extenso, quomodo igitur in tali casu conc potest intestinorum a flatibus distensio? Notum en est, in colica flatulenta alvum esse pertinaciter obst ctam, quoniam intestina a flatibus sunt distenta, q distensio impedit motum illorum peristalticum & co sequenter fæcum excretionem, quam primum ve ibi alvus redditur lubrica, ilico flatus eliminantur

ta imminuitur ac tollitur inflatio. Licet autem in
mpanite quandoque inteſtina repleantur flatibus,
ıod quidem alvo exiſtente libera haud continget,
o cauſa tamen iſtius materiali haberi nequeunt, ſed
ntum, ut Williſius ſcribit, velut complementum ac-
dunt. Licet etiam in tympanite quamplurima ex-
eantur laxativa & carminativa, nullum tamen
s fertur auxilium, nullaque obſervatur abdominis
tumeſcentia, claro & vero indicio, quod in inteſti-
s non contineantur flatus, nec inde oriatur tympa-
ica abdominis intumeſcentia. Unde interim ſupra
ti vapores in abdominis cavitate cumulentur, pro-
ile videtur, quod, dum fibræ ſæpius nominatæ a
uido nerveo ac iſtius elaſticitate adeo inſigniter di-
nduntur, pars quædam iſtius tranſeat in cavitatem
forma vaporum, quod etiam de lympha per fibras
ıſculares exſudante & attenuata intelligendum. At-
e ſic plane rejicimus ſententiam de flatibus, quod
videlicet inteſtina una cum abdomine inflando ac
tendendo cauſentur tympanitem, 1. quia in abdo-
ne tympaniticorum rariſſime audiuntur murmura
rugitus, ſicut audiuntur, ubi flatus manifeſte ad-
it; 2. quia nulli emittuntur flatus, quamvis alvus
libera & quamvis laxativa ac carminativa adhibe-
ur; 3. quia a laxativis & carminativis nullum ſen-
ır levamen aut abdominis detumeſcentia, ſed po-
s major tenſio ac intumeſcentia; 4. quia flatuum
entio atque repletio in inteſtinis ſtare & concipi
quit, quando alvus eſt libera ac ſponte fæces depo-
ıtur. Firmum igitur manet, cauſam hujus mor-
ſeu inſignis abdominis extenſionis eſſe mere ſpaſti-

 cam,

cam, dum fibræ viſcerum & partium abdominis mium criſpatæ portentoſum acquirunt elaterem, u ingens diſtenſio ſolidi, criſpat autem & convellit bras materia acris, ſalina, mordicans, prout hæc eg gie docet BAGLIVIUS in ſuis Oper. Omn. p. m. 81 fuſius explicavit Dn. Præſes in Colleg. Pract. Con matur vero hoc ipſum obſervationibus practicis, c docent, tympanitem quam maxime ſupervenire m bis ſpasmodicis, a ſimili materia acri ſuam origin ducentibus, quorum nonnullos in ſequenti theſi e merabo.

TH. VII.

Cauſæ antecedentes ac diſpoſitivæ ſunt ingen omnia illa, quæ fibras membranaceas & muſcula abdominis reliquorumque viſcerum membranac rum ad ſpasmodicam extenſionem & contraction ſucceſſive vellicare valent, ut magis magisque diſt dantur. Sic accuſari poſſunt errores in diæta v modo commiſſi, præcipue autem in cibo atque p quando acria, acida, ſalſa, fermenteſcibilia abuſive u pantur. Sic etiam varii morbi præſertim ſpasmo occaſionem præbent ad inducendum tympanite ita Dn. Præſes notavit ex Colica hyſterica ſæpius vertente tandem ſuperveniſſe tympaniten in illu quadam Comitiſſa; ex Tuſſi ſicca diuturna conv va in Viro Generoſo eundem inſecutum affect Aſthmati ſicco hypochondriaco tandem idem mal acceſſiſſe in Viro literato; Febrem tertianam per ſe ſolis adſtringentibus ſuppreſſam in tympaniti afflictionem eſſe permutatam idem Dn. Præſes eſt

per

ertus. Occaſionaliter quoque ad tympaniten diſpo-
re poſſunt omnia, quæ extus ac intus cum quadam
olentia fibras abdominis extendere valent, qualia
nt immodica ſaltatio, equitatio, vociferatio, quibus
bræ abdominis inſigniter diſtenduntur, quo facto hu-
ores illuc propulſi ſtagnare, acrimoniam concipere
fibras acredine ſua magis magisque vellicare atque
tendere poſſunt, ut intumeſcentia ſucceſſive augea-
r. Nec excludi poteſt interna violenta fibrarum ex-
nſio, quando alvo pertinaciter obſtructa flatus cumu-
ntur, ſive nunc iſti juxta Baglivii ſententiam ab ef-
rvescentia acrium humorum, ſive ex attenuatione
reſolutione eorundem excitentur, ſufficit, quod iis-
m fibræ ſolidorum, ut rectiſſime judicat Baglivius,
itentur, ac illa de cauſa, aucto in illis elatere, inſignis
ſcatur intumeſcentia, quo reſpectu flatus quandoque
cauſas occaſionales referri poſſunt.

TH. IIX.

Signum tympaniæ pathognomonicum eſt valida
renitens totius abdominis extenſio ſeu expanſio ac
umeſcentia, ita ut digitis leviter pulſum ſonitum edat
ſtar tympani pulſi, quaque abdomen interdum ita
tenuatur, ut admota candela ardente quaſi transpa-
ns adpareat. Conjuncta autem ſunt diverſa ſymto-
ata, ut dolor abdominis tenſivus, ob nimiam fibra-
m extenſionem, ita ut fere ruptura illarum ſit me-
enda. Inquietudo, anxietas & reſpirandi difficultas,
oniam ob nimiam & ſpaſticam abdominis extenſio-
m diaphragma quoque ſimul per conſenſum ac in-
rdum procul dubio per eſſentiam afficitur. Alvus

inter-

interdum eſt ſegnis imo obſtructa, ſi inteſtina ſunt di-
ſtenta vel ſpaſtice conſtricta aut fæces ſtercori caprin
ſimiles exiſtunt, quales Hippocrates notavit; ſæpe au
tem alvus eſt libera ac indies faciens officium, ſi mo
tus inteſtinorum periſtalticus liber eſt ac inteſtina n
hil patiuntur, quod expertus eſt Dn. Præſes. Vrin
parcius excernitur ob auctam vaſorum atque fibraru
per totum abdomen diſtenſionem, qua liquidorum ci
culus ac ita ipſa ſeri ſecretio imminuitur. Eade
quoque in progreſſu lixivioſa & quaſi ardens evadi
dum ſalium acredo ſucceſſive majus capit increme
tum. Pulſus eſt debilis, quia conſtrictione fibraru
circulationis libertas & arteriarum expanſio infring
tur, interim tamen in progreſſu celerior evadit, qua
do febris hectica accedit. Sitis in morbi augment
increſcit, quia ſerum magis ſalinam ſimul tamen viſc
dam qualitatem concipit, unde pauca ſalſa atque viſc
da ſecernitur, quæ fauces non ſolum non debite irr
gat, verum potius ſiccat atque ſitim excitat. Tuſſ
ſicca ſupervenit ob acrimoniam ſalinam fauces & aſp
ram arteriam moleſte vellicantem. Flatus nonnu
quam moleſtiam augent, ſi forſan alvus eſt obſtruct
ſæpe tamen nulli adſunt, ſi alvus libera exiſtit. A
petitus in principio eſt mediocris, quam diu liquor g
ſtricus adhuc ſatis bonus in glandulis ventriculi ſece
nitur & ipſa ventriculi ſubſtantia nondum ſimul ſp
ſtica extenſione naturalem amiſit tonum, in progre
ſu autem evaneſcit & cibi coacte ſumpti quandoqu
ilico revomuntur, dum ventriculus ſpaſmodice aff
ctus ab onere ciborum ad contractionem ſui irritatu
Tumor pedum tandem ingraveſcente morbo accedi
dur

um ob auctam partium extenſionem & ſtricturam
ıotus humorum impeditur & ſerum viſcidius reddi-
ım circa pedes ſtagnat atque congeritur. Aſcites et-
ım quandoque ſupervenit & ante mortem jungitur,
cut jam Th. 2. ex Baglivii & Schamsky operibus eſt
:latum,dum ob nimiam fibrarum atque vaſorum lym-
ıaticorum conſtrictionem circulus lymphæ tandem
ıpeditur & vel ſucceſſive exſudat vel illis ruptis,ſubito
cavitatem abdominis exſtillat. De Vigiliis quæ inter-
ım propter tenſivos dolores abdominis circa umbili-
m & lumbos, dyſpnœnam, tuſſim fere ſunt continuæ,
tum eſt, quod ſicut in aliis morbis, ita etiam in hoc
ectu ſint valde moleſtæ, vires magis proſternant &
ım morbum atque ſymtomata augeant.

TH. IX.

Quid igitur de hujus morbi exitu erit ſentien-
m ac prædicendum ? Hic affectus certe eſt admo-
n gravis atque periculoſus, ac niſi mature vincatur,
plurimum incurabilis ac exitioſus. Quo diutius
que jam duravit, eo magis reſpuit curationem, in-
iens tamen ſatis bene curari poteſt, ſi modo cu-
io debita inſtituitur methodo. Quo major ſi-
atque tuſſis, eo majus ſubeſt periculum ; quo
gis increſcit febris, eo minor ſpes eſt reconvale-
ıtiæ, ſi tumor pedum & aſcites accedit, concla-
:a res eſt. *Eſt acutiſſimus & difficillimus morbus*, in-
t Baglivius, *citoque interimit, alvus & urina ſta-
ſupprimuntur* (quod tamen de alvo haud ſemper
poteſt, dum plane contrarium expertus eſt Præ-
& nihil magis pernicioſius remediorum copia & far-

ragi-

ragine; stranguria in hoc malo est pessima. Tympa
tem ascite longe graviorem esse puto, inquit M
JOTIVS, dum plura viscera in tympania quam a
te morbosa sunt, & licet aquæ cunctando putresc
tympania tamen non modo certius sed etiam cele
interficit, ratione acerrimorum ac implacabilium
lorum, quibus miser tympaniticus sine intermissi
excruciatur. Qui tumet tympanite, dicit D
RICVS in Iatreo Hippocr. tympanum gerit, quo
sat ad duellum cum morte.

TH. X.

Ordo nunc postulat, ut Curationem quoque
nectam, & quidem talem, quæ theoriæ ac exper
tiæ respondet, placet autem prius in medium prof
quomodo ista communi & a pluribus recepta ac
tata methodo institui soleat ab illis, qui veran
jus morbi rationem seu essentiam non cognoscun
que intelligunt.

TH. XI.

Multi itaque juxta vulgarem curandi metho
cum digestivis, purgantibus atque carminativi
rationem peragere suscipiunt. Autumant enim
panitem provenire a materia flatibus ansam pra
te, hinc materiam illam incidere & ad evacuati
præparare, præparatam per alvum eliminare
mul generatos flatus expellere laborant, sicut h
videre licet, ex casu a Timæo proposito, cujus
tio fiet inferius. Hinc utuntur primo *digestiv*
præsuppofita materia viscida ad meliorem exc

n præparetur, deinde *purgantibus*, ut materia satis
cuetur; quam evacuationem repetunt, quamdiu
essum videtur, h. e. quamdiu abdomen conspicitur
nidum, & ut suæ intentioni satisfaciant, quotidia-
instituunt purgationes, nunc per potiones, pilu-
aut pulveres, nunc per decocta aut infusa epicra-
purgantia, quibus interponunt vel postponunt
minativa, ut his omnem flatulentiam discutiant.
ediosum esset, omnia recensere medicamenta, quæ
o laboriose impendunt, placet tamen hic apponere
ium medicatum laxativum, ab Epiphan. Ferdin.
t. 41. delineatum, quod Autor tanquam mirabile
nnoxium deprædicat, Deumque testatur, illud nun-
im a se sine fructu fuisse exhibitum, cujus descri-
o ita se habet:

. radic. cucumer. agrest. ireos nostr. herb. soldanell. cor-
tic. interior. sambuc. a. unc. iij.

iutissime incisa infundantur cum vini albi ℔ vj. di-
antur per triginta sex horas, postea bulliant ad
sumtionem unius tertiæ, quo facto adde

aved. cortic. citri unc. j. cinamom. acut. unc. ß. mastich.
elect. gummi sagapen. a. unc. ij. semin. anethi cumini
a. pug. j.

c iterum parum ebulliant & refrigeratis omnibus
colatura, dentur pro una vice sex vel septem un-
, quæ post aliquot dierum intervalla aliquoties re-
antur. Huc etiam referri potest decoctum contra
sarcam Beckii tantopere laudatum quod in D. Mi-
ël. Oper. p. 646. descriptum, ut alia silentio præter-
n, quæ a variis Practicis commendantur.

Quamvis autem ista ac alia studiose electa purgan-
per aliquot hebdomadas assidue exhibeantur, nihil

tamen ad abdominis detumescentiam, multum ve
ad ægroti vires magis destruendas efficitur, qu
quotidiana docet experientia. Si quidem tympani
ab ejusmodi materia viscida suam duceret origine
optima videri posset methodus curandi, verum t
quid rarissime contingit, & tympanites purganti
nunquam curatur, ideo dicta methodus purgatori
prudentibus ac expertis Practicis minime probat
quoniam compertum habent, abdominis tympani
cam intumescentiam ex usu purgantium, licet
tantum epicratice fuerit institutus, magnopere
auctam, purgantia enim spasmodicam extension
non imminuunt sed augent, dum irritando agunt,
dolores abdominis tensivos augent.

Sicut itaque purgantia in tympanite nullam ac
runt opem, sed teste experientia potius nocent,
morem videlicet augendo ac ægrotos debilitando,
etiam carminativa infelici cum eventu esse adhib
testantur observationes a Tulpio, Fieno, Grembsic
aliis consignatæ, quodque alii celebriores Practici c
firmant, præsertim si calidiora eliguntur, talia en
fibras jam tum satis extensas reddunt magis rigi
illasque fere exsiccant, quæ tamen humectantibus
tius sunt relaxandæ.

TH. XII.

Merito itaque relinquitur purgatoria cura
methodus purgantium patronis, qui spem suam in
lis ponunt, quæ tamen temere expectatur. Rect
autem eligitur methodus rationi conformis ac ex
rientia confirmata. In principio quidem curatio
acrimonia humorum in primis viis hærens utili
u

ia vel altera vice blande evacuatur, poſtea vero ſuf-
it, ut alvus per emollientia ſervetur aperta. Potiſ-
na autem curationis ratio in eo verſatur, ut rigida
ſpaſmodica fibrarum extenſio tam internis quam
ternis remediis relaxetur, urinæ fluxus promovea-
r, febri ſymtomaticæ reſiſtatur, aliisque ſymtomati-
is, quando moleſtiam creant ſubveniatur, ac conve-
ens denique diæta inſtituatur, de quibus nunc in ſe-
ientibus breviter agetur.

TH. XIII.

Initium curationis proinde blanda evacuatione
eri poteſt, ut acres ſucci, ſi forſan in primis viis hæ-
nt & alvum conſtringunt, temperentur ac ſimul blan-
e absque irritatione evacuentur. Huic intentioni
uam maxime inſervit & laudem meretur Magne-
ia Alba, quæ juxta Zwingeri judicium per ſex aut
lures dies mane ac veſperi ad unam drachmam ex-
ibenda, præſertim cum emulſione ſeminis melonum.
Ios quidem alias fere communis eſt, ut curatio-
es inchoëntur purgantibus, nunc ſemel tantum ex-
ibitis, nunc ſæpius per intervalla aut continuis die-
us. Sed dictum ſuperius eſt, cathartica, licet tan-
im per epicraſin purgent, in tympanite minime con-
enire, quia fibras jam tum irritatas magis irritant,
abdominis intumeſcentiam potius adaugent quam
nminuunt. Dum itaque magneſiam albam, tanquam
edicamentum evacuandi virtute præditum, in prin-
ipio curationis aliquoties uſurpandam commendo,
ideri poſſum, quod alia ſuperius dixerim, alia autem
unc faciam. Sed bene ſciendum, magneſiam albam

 pri-

primaria purgandi intentione nequaquam dari, illa
que ad purgantia proprie dicta non esse referenda
minime enim agit irritando, quod purgantibus p
prium, dum ne minima quidem acrimonia in ista
peritur, sed tantum absorbendo succorum acrimo
am, qua inbibita placide devolvitur ad inferiora.
hibetur itaque illum in finem ut acredinem succor
crispationis & spasmodicæ contractionis vel ton
extensionis autorem enervet, infringat, destruat
peculiari sua virtute secum sine omni molestia
tra corpus vehat, atque ita alvinæ obstructionis, si
lis observatur, causam tollat. Eadem magn
quoque postea in cursu curationis inservit ad serv
dam alvum apertam, si, quoties istius segnities
obstructio observatur, ad duas drachmas cum jusc
aut brodio gallinaceo vel vitulino interponitur, h
alium in finem, quam ut insigni sua virtute alcal
absorbente emergentem in intestinis succorum au
rorum acredinem constrictivam destruat. Licet
iam alvus non sit obstructa, nihilo tamen minus
tium curationis cum magnesia aliquot auroris da
fieri debet, quæ postea quandoque interponi potes
præsens acredo humorum temperetur ac semper a
que ulla molestia evacuetur.

TH. XIV.

Vt per totum curationis tempus alvus serv
aperta, quod omnino probe observandum, optimo c
silio indies vel alternis diebus usurpatur JVSCVL
EX HERBA MERCVRIALI, quæ brodio gallina
aut vitulino incoquenda; hoc enim jusculum b
emollit ac relaxat fibras nimium extensas & alvum

bric

icam servat, cujus usum utilissimum notavit D. Præ-
s. Loco jusculi istius, variandi causa, quandoque
ari potest SYRVPVS EX SVCCO HERBÆ MERCV-
IALIS ad tria vel quatuor cochlearia, ac idem effe-
us inde expectari poterit. OLEVM NVCLEORVM
ERSICORVM recenter expressum efficacissimum
ioque est remedium ad solvendam contumacissimam
vi abstructionem & alvum apertam serrandam, si
m brodio vitulino, quando necessitas illud exposcit,
uritur, contentam enim succorum austeritatem tem-
rat & fibras intestinorum nimis extensas vel con-
ictas blandissime relaxat. CLYSTERES tandem
l alvum apertam servandam bene conveniunt, de
ibus D. Schamsky judicat, quod in illorum ac diu-
ticorum usu potissima medelæ ratio consita videa-
r. Quamvis autem enematum usus minime sit rejici-
idus, sed omnino concedatur, quod illorum beneficio
vus non solum servetur aperta, verum etiam nimis ri-
dæ intestinorum fibræ emolliantur atq; relaxentur,
terim tamen frequentiorem ac quotidianam istorum
jectionem, quam nonnulli commendant, nullam re-
rire adprobationem existimo, ne talis inducatur con-
etudo, ut alvus sponte nunquam iterum solvatur,
iod Dn. Præses in muliere quadam tympanitica Me-
ci cujusdam consilio bis terve in die clysterisata ex-
rtus est. Per intervalla vero, alternis circiter die-
is, injici possunt clysmata, non ex irritantibus sed
nollientibus ac nervinis conficienda, pro quibus in-
rvire possunt radices & flores verbasci, malvæ ac
iorum alborum, herbæ & flores primulæ veris, sal-
iæ, betonicæ, mercurialis, chamomillæ &c. & coqui

possunt cum aqua & lacte, colaturæ autem commo
inmiscetur mel ex succo herbæ mercurialis, mel
thosatum, unguentum clysmaticum, populeum, o
um verbasci. Ita quoque clysmata parari possunt
solis oleis lini, raparum, verbasci, quibus bene ad
tur unguentum clysmaticum. Oleum olivarum c
ruta cecenti coctum bene etiam pro clysmate adhi
tur. Si quandoque necessum esset, ut clysteribus
mulus adderetur, eligi poterit clysma ab Hertod
Med. Eupor. propositum, in contumacissima alvi
structione efficax, quod ita paratur:

R. herb. mercurial. m. ij. iij. coqu. cum aqua, colat. unc.
add. stercoris murium dr. ij. fellis tauri inspiss. dr. j

TH. XIV.

Dixi th. 12. potissimam curationis rationem in
versari, ut rigida ac spasmodica fibrarum extensio
internis quam externis remediis emolliatur atque
laxetur. Sicut enim hicce morbus non a quanti
humorum peccantium sed potius a vitiosa quad
qualitate, fibras partium solidarum spasmodice v
cante ac extendente, dependet, ita certe vera i
curatio in eo præcipue consistit, ut dictarum fibra
spasmodica extensio & crispatura imminuatur, q
interne optime peragitur mediantibus remediis,
succorum acredinem irritantem enervant, exte
quæ fibras rigidas atque tensas emolliunt.

TH. XV.

Pro interno itaque usu ad enervandam
corum acredinem, fibras partium solidarum
licantem & ad spasmodicam extensionem irritan
optime conveniunt.

(α) ABSORBENTIA DIAPHORETICA ET NER-
NA, ut bezoardicum joviale, minerale, martiale, an-
nonium diaphoreticum, mercurius vitæ bezoardi-
s, ſulphur antimonii diaphoreticum, cinnabaris anti-
onii & nativa, ſuccinum, caſtoreum, lumbrici terre-
es, cornu alcis &c. quibus varie inter ſe mixtis com-
ode admiſceri poterunt arcanum duplicatum, ni-
um depuratum, ſal volatile ſuccini, imo pro neceſſi-
e laudanum hyſtericum vel aliud extractum opia-
m bene præparatum, ſed in exigua doſi.

(β) LIQVORES SALINI VOLATILES SIMPLI-
S ET COMPOSITI, ut ſpiritus ſalis ammoniaci
artialis, qui inſtar panaceæ in motibus convulſivis
ungkenio commendatur, quique Dn. Præſidi in fre-
entiſſimo ac feliciſſimo eſt uſu, ſpiritus lumbrico-
m terreſtrium rectificatus, cornu cervi aut ſalis am-
oniaci ſuccinatus, ſpiritus C. C. compoſitus ex ſale
latili C. C. ſale volatili ammoniaci & baccis junipe-
cum ſpiritu vini aut quod melius cum ſpiritu dia-
oretico deſtillatus, ſal volatile oleoſum rite paratum
l antiſcorbuticum Dn. Præſidis, ſpiritus fuliginis re-
f., quibus addi poſſunt eſſentia caſtorei antiſpas-
odica, ſuccini volatilis, croci, ſpiritus cochlea-
e, ſimplex & compoſitus, ac pro exigentia lauda-
m liquidum Sydenhamii aut Langelotti, quæ varie
er ſe mixta cum aqua liliorum convallium caſtori-
, vel aqua lumbricorum terreſtrium compoſita aut
a conveniente capiantur.

(γ) DILVENTIA AQVEA ET RESPECTIVE E-
OLLIENTIA, ut decoctum ex radice verbaſci, mal-

væ,

væ, ſcorzoneræ, raſura eboris & paſſulis confectu
quod mane ac pomeridie inſtar potus coffe haurie
dum. Decoctum radicis & ſeminis fœniculi cum i
dicis verbaſci pulveriſatæ ſcrupulo uno bis in die c
piendum, quod a Grembſio magnopere laudatur; I
fuſum theiforme herbaceum ex foliis meliſſæ, bet
nicæ, ſcolopendrii, floribus verbaſci & primulæ ve
bis in die ſorbillandum.

Lac aſininum, quo, ingraveſcente febre hectica, fe
ciſſime uſus eſt Præſes, & quod multum in hoc & al
caſibus valeat, rationibus ac experientia docuit in C
leg. Pract. & Promtuar. Mat. Med. nec deſunt alii, c
egregiam lactis aſinini virtutem notarunt.

Serum lactis caprilli ſimplex & antiſcorbuticun
Baglivio merito laudatum, dum acrimoniam ſalii
perbene temperat & blandam diureſin promovet,
bras nimium tenſas ſimul relaxando.

De aqua ſpiritu ſulphuris inprægnata ſcribit Gren
ſius, quod illa mediante Cantor Friburgenſis tym
nite laborans, purgantibus aliisque fruſtra fatigat
integre ſanatus ſit; quæ quidem meo judicio in on
caſu haud convenire videtur.

(δ) Martialia subtiliora in progre
morbi, partim ad conſervandum tonum viſceru
partim ad deſtruendam ſuccorum auſteritatem, c
fibræ criſpantur; præ aliis autem laudem meren
antimonium martiale cachecticum Ludovici & cro
martis antimoniatus ſeu aperitivus Stahlii, nec r
flores martis probe edulcorati, qualia ſemper cum c
nabari & arcano duplicato combinanda. Ita etiam
num martiale Poterii ſingulis auroris per multos c

h

uriri poterit, nisi febris istius usum suspectum reddat,
l Tinctura martis Lemery cum sero lactis caprilli su-
rius laudato mane ac pomeridie esset capienda.

TH. XVI.

Pro externo usu ad emolliendas fibras rigidas ac
nium tensas proficua sunt
(a) UNGVENTA, pro quibus conficiendis inser-
unt pinguedo humana, canina, vulpina, muris mon-
ni, (de qua Lancisius Oper. Vol. I. p. 107. scribit ac
pertus testatur, quod multum valeat ad solvendum
idquid extremis tubulis ac villorum poris hæret
pactum, & ad emolliendas musculares fibras) olea
rbasci, chamomillæ, lumbricorum terrestium, scor-
onum conficienda, quibus totum abdomen bis in
e calide perungendum.
(b) EMPLASTRVM DE PINGVEDINIBVS, quod
xta Dn. Schamsky assertum atque testimonium mi-
operatur, si alutæ superextensum universo abdomi-
imponitur ac indies renovatur, cujus descriptio-
m laudatus Autor in Promt. Parv. exhibuit.
(c) Sacculi, Cataplasmata & Balnea tandem ex plantis
nollientibus ac nervinis inter externa magnam me-
ntur laudem, quæ fibras egregie emolliunt & illa-
m crispaturam relaxant.

TH. XVII.

In diurecticorum usu potissimam medelæ ratio-
m esse locatam, judicat D. Schamsky. Quamvis nunc
. 12. dixerim, urinæ fluxum esse promovendum, pace
nen doctissimi Viri existimo, primarium curationis
cum nervinis & antispasmodicis una cum humectan-
bus ac emollientibus remediis esse tribuendum, secun-

 dario

dario autem diuretica in auxilium vocari posse atque debere, prout utile aut necessarium videtur, sicut reliquis quoque obviam ire decet symtomatibus, quæ molestiam creant. Quamprimum enim spasmodicam membranacearum fibrarum extensionem & crispaturam vincere aut mitigare licet, urina procul dubio liberius profluet, cujus secretio ac excretio ob distensionem erat impedita, si vero in secernenda ac reddenda urina quidam adhuc observaretur defectus, utrumque promoveri poterit; hinc diuretica non statim in principio curationis, sed præmissis antispasmodicis, humectantibus & emollientibus in auxilium erunt advocanda, ut serum ad renes derivetur & metuenda vasorum lymphaticorum ruptura ac hinc ascites avertatur. Ad urinæ igitur secretionem ac excretionem promovendaam in præsenti casu conveniunt

Radix parreiræ bravæ pulverisata ad dr. j. cum tartaro nitrato ter in die exhibita; vel *Decoctum* hujus radicis cum aqua & dicto sale paratum ac ter vel quater in die ad quatuor uncias calide haustum, quod utrumque laudatur in Append. Centur. III. & IV. Ephemerid. German. ubi dicitur, tympanitem his duobus remediis pulvere videlicet ac decocto parreiræ, aliquoties adhibitis esse profligatum. *Pulvis resolvens ac diureticus Nenteri. Pulvis specificus Michaëlis. Pulvis expertus Hertodi. Spiritus salis marini* mediante sale absinthii coagulatus. *Tartarus solubilis*, cum decocto parietariæ vel oleo nucleor. persicor. *Fuligo splendens* ad dr. j. bis in die cum infuso theiformi inferius delineando. *Tinctura tartarr Helvetii* in Tract. de Morb. præcip. descripta, quæ ad cochl. j. ij. iij. cum decocto radicis plantaginis mane haurienda. *Essentia tartari solubilis* bis in die ad dr.

cu

cum aqua diuretica terebinthinata. *Liquor terræ folia-tæ tartari* a dr. ß. ad j. cum infuso theiformi aut alio vehiculo. *Spiritus tartari* volatilis vel compositus cum spiritu lumbric. ferr. rectif. mixtus a gt. 40. ad 60. cum aqua lumbricor. terr. comp. *Emulsio diuretica* ex semin. violar. purpur. cum aqua ononidis paranda, cui colatæ addatur terebinthina Ven. vitello ovi soluta & sufficiens quantitas syrup. dialth. *Infusum lapidum cancrorum* cum vino rhenano factum ad unc. iij. bis in die capiendum. *Infusum millepedum Willisii. Infusum theiforme* ex herbis linariæ, fragariæ & parietariæ cum tantillo seminis foeniculi calide sorbillandum. *Serum lactis caprilli* cum succo citri paratum, quod per se solum aut cum tartaro solubili vel aliis supra nominatis ad ℔ß. vel j. mane & pomeridie hauriendum.

Sed in recensendis diureticis nimium fere prolixus fui & scopum brevitatis transgressus sum, cum vero omnia non omnibus desideratum præbent effectum, varia proponere volui, ut pro diversitate circumstantiarum selectus fieri queat. Quando nunc præmissis superius dictis antispasmodicis ac emollientibus urina in debita quantitate non redditur, accessus ad diuretica fieri poterit, ita tamen ut antispasmodica, humectantia & emollientia nunquam negligantur, nec solis diureticis inhæreatur, considerandа quoque simul est urinæ qualitas, & quo magis ista lixiviosa adparet, eo magis abstinendum erit a calidioribus.

TH. XIIX.

FEBRI SYMTOMATICÆ LENTÆ, quæ quidem in morbi principio rarissime observatur, in progressu autem facile ac plerumque accedit, mature sem-

per eſt reſiſtendum, ut quantum poſſibile avertatu
Hinc pulveres diaphoretico-antiſpasmodici ex ſimp
bus Th. 15. lit. α. enumeratis concinnati mox in pri
cipio miſceri poſſunt cum nitroſis & diluentia in eade
theſi lit. γ. laudata frequenter in uſum trahenda. Qu
ſi vero nihilominus febris iſta ageret radices & ſucce
ſive majus ſumeret incrementum, primario ad iſta
compeſcendam curatio erit dirigenda, ita ut ſalia ta
media quam fixa, aut ex utrisque combinata, qua
ſunt *Sal antifebrile Sleppecrelli* & ſimilia cum diaph
reticis aut pro neceſſitate cum *Cortice Peruviano* mi
indies bis vel ter exhibeantur, donec febris miteſcit
evaneſcit. Nihil enim verendum eſt mali ex uſu di
corticis in febre lenta ſeu hectica, ſi modo genuinus e
gitur ac debita methodo adhibetur, quod bene nota
celeberrimus Dn. Brunnerus in libro de Glandulis du
deni ſeu de Pancreate ſecundario. Hinc etiam *Eſſen*
corticis Peruv. absque menſtruo ſpirituoſo parata co
venientiſſimum eſt remedium ad infringendas feb
lentas. Ad compeſcendam febrilem effervescentiam
omnibus febribus a *Dolæo* laudatur *Sal ex combinati*
ſpiritus ſalis ammoniaci & ſpiritus ſalis impetratu
quod cum cinnabari antimonii mixtum vocatur ar
num, quo febres facile propelluntur. Ad febrilem c
lorem in hectica temperandum ac infringendum ta
quam experta remedia etiam laudantur *Balſamus v*
nerarius Dippelii per Syrupum rubi idæi, bellidis, p
paveris erratici temperatus & ſæpe in die cochl
tim exhibitus; *Gelatina ex ebore & cornu cervi* pa
ta ac ſucco citri parum acidulata, per vices cochleat
interpoſita; Inſtar omnium vero eſſe poterit *Lac aſi*
num, cujus jam ſupra facta eſt mentio, quo aliquoties c

ſpe

peratos fere hecticos ex mortis faucibus ereptos esse, estatur D.Præses, adhibito simul pulvere ex magisterio ntihecticiPot., margaritis & arcano duplicato; *Serum actis caprilli*, in istius defectu, haud contemnendam feet opem, sed tantum non efficit, quantum a lacte asiioexpectari potest.

TH. XIX.

Reliqua symtomata, quæ tympaniti accedere solent, & quibus quandoque peculiariter est subvenienum, sunt tussis sicca, sitis, respiratio difficilis, alvi obructio vel segnities, flatus, dolores tensivi abdominis c lumborum, pervigilium, urinæ deficiens excretio, uibus nunc peculiares tribuere theses, ac in istis quæam remedia, dictis symtomatibus peculiariter dicata, xhibere suscipiam.

TH. XX.

TVSSIS SICCA, quæ sæpius præsertim versus noctem agnopere vexat atque fatigat ægrotum, optime comescitur per opiata, antispasmodicis admiscenda ac veertino tempore exhibenda, de quibus Zwingerus reissime scribit, quod in tympanite non sint formidanda, cet eadem in hydrope proprie dicto nullum reperiant cum, sed communiter ad citiorem interitum præbet occasionem, causa enim tympanitis plane diversa t a causa hydropis, ibi mere spastica, quæ opiatis be mitigatur, hic plane humoralis, ubi humores jam m ad debitum motum sunt inepti, ac opiatorum usu eptiores redduntur, interim tamen eadem in tympate circumspecte usurpari & in exigua dosi cum aliis rmisceri ac propinari debent. Quando igitur tussis rsus noctem nimium urget noctesque insomnes red-

dit, vespertino tempore tuto ac utiliter exhibetur *m*
cilago seminis cydoniorum cum syrupo de siliquis & t
tillo laudani liquidi, vel decoctum siliquarum dulcium c
laudano liquido cochleatim sumtum. Ita quoque ve
mentissimam tussim nocturnam mitigant atque sed
Pilulæ de styrace, ut & *Pilulæ de cynoglossa* quæ cum ca
reo ac cinnabari antimoii utilissime permiscentur.

TH. XXI.

Sitis quandoque magnopere urget, præser
in morbi progressu, ita ut fere intolerabilis evadat
igitur ista sedetur, sciendum primo, cerevisiam co
se haustam nullum invenire locum, nec illam mitig
sitim, sed potius, quo plus istius bibatur, eo plus des
rari; illa enim sal lixivosum atq; acre, quo sitis excita
non satis valet diluere aut enervare, ipsa enim facil
crimoniam concipit, aut salivam viscidiorem rec
unde sitis augetur. Sedanda igitur est partim pe
lentia sitim, partim per destruentia viscositatem sa
& acrimoniam lixiviosam, partim per active hu
ctantia nullam tamen noxam inducentia.

Fallunt sitim *Radix liquiritiæ* frequenter mastic
cujus succus deglutiri, reliquum vero iterum ex
potest; *passulæ minores* lotæ ac in aqua tepida tum
ctæ atque hinc sæpius masticatæ; *nitrum*, cujus ex
frustula frequenter in ore volutentur ad solutionem
sitis multum temperatur. Viscositatem salivæ &
moniam lixiviosam destruunt *nitrum* prædicto n
in ore volutatum vel ad scrup. j. bis in die cum
ordinario intus sumtum; *spiritus salis dulcis* bis
ter in die ad guttas 20. vel 30. cum sero lactis hau
Active humectant, nullamque facile noxam i

nt, sed potius lixiviosa salia efficaciter dissolvunt at-
ue enervant & seri defectum restituunt diluentia, Th.
. Lit. γ. producta, inter illa autem praecipue *serum*
ctis caprilli per se aut cum succo acetosae mixtum, vel
c asininum, si haberi potest, tanquam potus maxime
edicamentosus ac utilissimus.

TH. XXII.

Respiratio difficilis interdum adeo increscit,
inde magna anxietas & inquietudo emergat, imo
uandoque fere suffocatio immineat, hinc inter symto-
ata, quae peculiarem medelam exposcunt, merito col-
catur. Fatendum quidem est, hancce respirationis
fficultatem, sicut morbo ingravescente exoritur, ac
tabiliter increscit, sublatu esse difficillimam imo pla-
impossibilem, dum enim ab aucta abdominis exten-
ne dependet, facile licet concludere, illam tolli non
sse, nisi imminuatur extensio, interim tamen melius
in necessitatis casu aliqualem ferre opem, quam ae-
otum in hisce angustiis relinquere, hinc decet Medi-
m succurrere medicamentis levamen adferentibus,
et illud sit exiguae ac brevioris durationis. Huic au-
n intentioni inservit *aqua bryoniae cum loboc. de squil-*
& spiritu salis ammoniaci anisato mista, quae cochlea-
n brevibus intervallis exhibita, experientia Praesidis,
tabile levamen attulit. Admodum quoque proficua
mixtura ex spiritu salis ammon. anisato, essentia cro-
spiritu C.C. succinato & laudano liquido constans, quae
ttatim cum aqua florum raparum dari potest. Si for-
n ab obstructione alvi & flatibus augeretur, adhiberi
ssunt, quae Th. 23. & 24. producentur. *Crocus cum mo-*
o assumtus pro summo habetur remedio in gravissi-
ma

ma dyſpnoea. *Sperma ceti* quoque pro ſingulari ven
tatur remedio, ſed in hoc caſu parum auxilii inde e
pectari poterit. *Muſitanus* in ſumma reſpirandi diffic
tate ſequens commendat remedium pro una doſi.

R. Spiritus ſanguinis humani ſcru p. ß. fulginis pt. V.
eſſentiæ ſuccini caſtorei a. gt. Vj. croci gt. iij. M.

Ex Ephemer. German. Cent. VII. & VIII. p. 410. obſ
vationem D. Vallisnerii de Orthopnoea huc transf
re placet, quam paucis remediis curatam eſſe a
rit, impoſitum nempe eſt capitis comiſſuræ *ce
tum cum cantharidibus & euphorbio*, ex quo ſtatim
melius habuit ægrotus, intus vero datum eſt *mel ſq
litum cum ſaccharo canto violaceo* miſtum, quidni h
quoque tentari poſſent in tympanite, ſi adeo inſig
& ſuffocativa accederet reſpirandi difficultas? Pro
ungenda diaphragmatis regione impendi poſſunt o
lumbricorum, caſtorei & lavendulæ. Licet autem
aliquale feratur levamen, antiſpasmodicis tamen ac
mollitentibus continuo eſt inhærendum, quibus
mnium optime mitigatur, ſi modo mitigationem
mittit, quando autem ab aſcite augetur, parum
xilii ſupereſt.

TH. XXIII.

Alvi obstructio interdum mox in principio ob
vatur, interdum ſucceſſive accedit & quidem quan
que ſatis contumax. Sicuti autem iſta a ſpasmo
fibrarum inteſtinalium extenſione vel conſtricti
dependet, ita nullis purgantibus bene ac tuto tolli
teſt. Iſta vero inteſtinorum conſtrictio a ſuccis au
ris atque acribus probabiliter inducitur, hinc ad
lendam illam alvi obſtructionem adhiberi debent
media, quæ ſuccorum acredinem inbibunt, enerv

e

lulcorant, & fibras nimium tenſas emolliunt atque laxant, primum efficit *magneſia alba*, de qua Th. 13. olixe actum, nec non materia perlata, ſicut magne- bis in die uſurpanda; alterum præſtant, quæ Th. 14. nt commendata, cui intentioni etiam inſervire poſ- nt, quæ pro externo uſu ad emolliendas fibras nimi- n tenſas Th. 16. ſunt enumerata. Ejusmodi emolli- tibus internis ac externis felicius, certius ac tutius llitur alvi obſtructio & cum majori conſtantia iſtius ertas vel lubricitas ſervatur, quam unquam ab o- nibus purgantibus expectari poteſt, quæ potius per- aciorem reddunt alvi obſtructionem.

TH. XXIV.

Flatus interdum, obſtructa alvo, accedunt, qui juxta nnullos ſemper adeſſe & pro cauſa agnoſci debere di- ntur, quod tamen, ſicut ſupra oſtenſum, eſt erroneum. itaque forſan aliquando propter alvi obſtructionem mularentur & moleſtiam crearent, alvi ſolutio omni- eſt præmittenda, poſtea vero temperatiora carmi- tiva ſuperaddi poſſunt v. g. *eſſentia chamomillæ Rom. npoſita cum ſpiritu ſalis ammoniaci aniſato atque ci- to, & eſſentia caſtorei* combinata, quibus eſſentia lau- ni hyſterici quandoque addi poteſt ſed parce. *Liquor um verbaſci* juxta *Burnetum* & *Muſitanum* tanquam nmum ſpecificum, ventoſitates miraculoſe diſcuti- s, laudatur; *Radix verbaſci* ad ſcrup. j. cum decocto licis & ſeminis fœniculi exhibita a Grembſio com- ndatur. His addi poterit *oleum eſſentiale corticum ci-* ex recenti flavedine expreſſum & cum ſaccharo ſub- um, tanquam temperatiſſimum & tutiſſimum car- nativum, & pro vehiculo medicamentorum eliga-

 tur

tur aqua carminativa ex cinamomo, corticibus citr
aniſo cum ſuccis chærefolii Rom. & chamomillæ R
deſtillata. Externe unguenta emollientia & carmi
tiva univerſo abdomini inungi & clyſteres ex deco
florũ verbaſci ac utriusque chamomillæ injici poſſ
Sed carminativis præſertim calidioribus nunquam
ratur tympanites, aſt potius augetur tympaniticus
mor, quia fibras magis extendunt atque ſiccant, u
non eſt mirandum, Timæum a Güldenklée in ſu
grota tympanite laborante nihil efficere potuiſſe,
judicavit, hunc affectum oriri a flatibus in abdom
cavitate concluſis, ac proinde curationem per rep
purgantia & calidiora carminativa inſtituit, prout
ſtat ex hiſtoria, ſeu Caſu XXVI. Libr. III. inſecutus
tius eſt vehemens & copioſiſſimus ſanguinis vomit
ægrota inter frequentiores lipothymias eſt exſtin

TH. XXV.

Dolores tensivi abdominis et lumborum ſæp
pius magnas creant moleſtias, inquietudinẽ, anxie
vigilias, unde tympanitici quandoque de nulla a
magis quam de dictis doloribus conqueruntur, illo
que mitigationem expetunt. Ad illorum itaque
gationem interne conveniunt *pulveres ex diapho*
fixis & aliis antiſpasmodicis Th. 15. lit. *a.* enume
quibus addatur *nitrum depuratum & laudanum h*
cum, ac bis vel ter in die exhibeantur, ſuperbibend
coctum radicis verbasci calide; verſus noctem *de*
rad. ac. flor. verbasci cum debita quantitate *laud*
quidi mixtum bis intra trihorium ad cochl. j. vel i
beatur. Sulphur vitrioli anodynum a nonnullis ta
re laudatum ex obſervatione D. Præſidis parum

vaminis. Externa communiter optimam ad mitigan-
m dolorificam tenſionem ferunt opem, inter quæ
æcipuam laudem merentur unguenta ex axungiis &
eis Th. 16. nominatis conficienda; Balneum, cui in-
ndi poterit oleum olivarum, ut eo melius emolliat
ras rigidas, non autem ſit nimis calidum; Fotus loco
lnei frequenter inſtitutus ex decocto plantarum
nollientium cum lacte facto, cui admiſceatur oleum
rbaſci ac lumbricorum terreſtrium; Emplaſtrum de
nguedinibus, quod per noctem univerſo abdomini &
mbis imponatur, vel etiam pellis canina a pilis libera-
inprægnetur dictis oleis & abdomini ac lumbis cir-
imponatur.

TH. XXVI.

Pervigilivm quandoque valde moleſtum eſt tym-
initicis, illorumque vires multum deſtruit, quoniam
ero illud plerumque a tuſſi aut doloribus tenſivis exci-
tur, ideo ad conciliandum ſomnum proderunt omnia
a remedia, quæ Th. 20. & 25. ſunt commendata, ſubla-
enim cauſa, tollitur effectus. Quod ſi vero ab alia pro-
eniret cauſa, ac præcipue a conjuncta febre, antifebri-
ous verſus noctem admiſceri poſſunt papaveracea, aut
hæc non ſufficerent, blandiora opiata, & quidem in
rma liquida. Extus quoque emulſio quædam hypno-
ca capiti circumligari poterit.

TH. XXVII.

Urinæ deficiens excretio ſæpe ſtatim in
orbi principio obſervatur, licet abdomen nondum
otabiliter extenſum videatur, frequentius vero tunc
emum magis cognoſcitur, quando abdomen magis
iſtenditur. Quando igitur, ſi abdomen aliqualiter tan-

 tum

tum intumescit, urina non redditur in debita quantita ut assumto potui respondeat; lenissima evacuatio praemissa, decoctum parreirae bravae cum sale frax paratum ter aut quater in die calide hauriatur, inter nendo pulverem quendam antispasmodicum, quo medio feliciter provocatam esse urinam, variis vici notavit D. Praeses. Serum etiam lactis caprilli cum t taro solubili tunc temporis utiliter usurpari pote Quodsi autem in progressu morbi, abdomine jam m tum extenso, accedit urinae deficiens excretio, omni maxime prius in usum erunt vocanda intus antisp modica Th. 15. enumerata, extus fibras rigidas em entia Th. 16. producta, postea autem efficaciora di tica cum oleosis mista, ut oleum nucleorum persicor cum tartaro solubili, ac denique tinctura tartari Hel tii, quae inter diuretica primarium meretur locum cum decocto parreirae commode assumitur, & si t ante ingressum balnei capiuntur eo meliorem ac c tiorem edent effectum. Alia etiam diuretica Th enumerata tentari possunt, si forsan a prioribus desi ratus non impetraretur effectus.

TH. XXVIII.

Sicut in aliorum morborum curationibus pruden est medici, ut *temperamentorum* habeat rationem, d quodvis individuum non una eademque gaudet hur rum constitutione seu dispositione, ita quoque in ty panitis cura illud ipsum erit observandum, ne aegr inconvenientibus tractentur medicamentis. Longe ter enim medicandus erit tympaniticus, qui alias cholericus, quam si forsan esset phlegmaticus aut mel cholicus. Sicut enim in priori casu omnia calidiora

ue volatiliora & præſertim ſulphurea medicamenta fallibiliter nocebunt, dum fibrarum extenſionem, iſpaturam atque exſiccationem, anxietates, ſitim ac brem augent, ita modice refrigerantia ac blande aci- antiſpasmodicis miſta vel interpoſita certo prode-nt, quare pro cholericis optime convenient nitroſa, g. pulvis refrigerans Præſidis cum cinnabari nativa, trum depuratum cum lapidibus pretioſis, ſpiritus vi-oli martis, nitri dulcis, ſalis volatilis dulcis, ſerum la-s cum ſucco citri paratum vel cum ſucco acetoſæ mi-m, ſuccus endiviæ & portulacæ &c. quæ omnia ad bi- fervorem & acredinem temperandum ſeligenda ac i modo & ordine uſurpanda, ut neque in exceſſu nec defectu peccetur. Ex his patet, quod pro tempera-ento phlegmatico & melancholico in eligendis medi-mentis haud minor adhibenda ſit prudentia, ut talia nper judicioſe ex tanta medicamentorum farragine cipiantur, quæ iſti quam maxime conveniunt.

TH. XXIX.

Huc etiam referri poteſt dyſcraſia ſcorbutica, quam oque temperamentum ſcorbuticum ſeu diſpoſitio-m humorum ſcorbuticam nominare licebit, & a pri-ibus omnino differt. Quando itaque ſcorbuticus fi-t tympaniticus, ſeu quando tympanite laborans ex s ſignis cognoſceretur, quod eſſet ſcorbuticus, felix ratio vix inſtitui ac peragi poterit, niſi ad ſcorbutum igantur medicamenta. Ex praxi enim conſtat, quod g. febres cum ſcorbuto complicatæ ordinariis antife-libus haud facile ac conſtanter cedant, verum potius belles exiſtant & frequenter majori ſæpe cum mole-a recidivent, ac proinde perfecta illarum curatio per

antifebrilia antiſcorbuticis ſociata inſtitui debeat. Ita hoc ipſu valet in aliis quoque morbis cum ſcorbuto complicatis ac pr inde etiam in tympanite ſcorbuticis accedente. Quando igit contingit, ut ſcorbuticus fiat tympaniticus, bene præmittit magneſia alba cum aqua & ſyrupo fumariæ aut cochleariæ c pienda ; quo facto ſerum lactis caprilli cum ſuccis plantaru antiſcorbuticarum mixtum, addita ſimul tinctura martis ſco butica, per multos dies matutino tempore utiliſſime bibit pulvis autem ex lumbricis terreſtribus, antihectico Pot., cinn bari & arcano duplicato pomeridie ac verſus noctem deglu tur. Poſtea potio diuretica a D. Harris in paralyſi laudata p pinari poterit, primo quidem, quod Autor jubet, quatuor au ris continuis, deinde alternis, & pulvis ante dictus quoti continuetur. His ita ſufficienter peractis, in uſum vocetur E ctuarium antiſcorbuticum h. m. concinnandum:

R. conſervæ fumariæ unc. iij. cochleariæ, flavedinis citri a. ur antihect. Poter. bezoardici martial. vel antimon. diaph. m tial. a. ℥iß. arcan. dupl. ʒj. ſyrupi ſcelotyrb. q. ſ.

M. F. Electuarium, cujus doſis erit quantitas nucis juglan mane & pomeridie, cui ſuperbibatur hauſtus aquæ cujuſc antiſcorbuticæ temperatæ v. g. aqua lactis antiſcorbutica Pha Bat. Pulvis ſimul ex antiſpasmodicis & aliis ſuperius nomin pro circumſtantia rerum ac ſymtomatum conflatus detur ve noctem. Liquores ſalini volatiles cum antiſcorbuticis mixti tari poſſunt, quomodo ferantur, indifferenter enim vix pr nari poterunt, pure autem ſulphurea multo minus dare lice Externa quoque ad ſcorbutum dirigi poſſunt, ut e. g. pro in gendo abdomine eligatur oleum lumbricorum terreſtrium o oleo cochleariæ infuſo atque deſtillato. Fotus inſtituatur decocto ex beccabunga, naſturtio aquatico, ſedo vermicu floribus ſambuci, chamomillæ, malvæ, ſalviæ & baccis juni cum lacte & aqua parando. Noctu abdomini imponatur p canina cum dictis oleis inprægnata. Balnea ex plantis anti butiçis, nervinis ac emollientibus parentur,

TH. XXX.

Diæta tandem laudabilis & in hoc morbo bene conveniens ſtitui ac ſtudioſe obſervari debet, quam nunc ſecundum res ɔnnaturales breviter delineare ſtudebo. *Alimenta* igitur quod tinet, vitentur omnia duriora, ſale condita, fumo exſiccata, au-era, acria, flatulenta, quæ omnia anſam præbent, ſuppeditan-ɔ vitioſos ſuccos, ut ipſum malum cum ſymtomatibus majora piat incrementa; eligantur vero cibi facilis reſolutionis & a eregrina qualitate liberi, unde chylus dulcis, tenuis ac nonni-l gelatinoſus expectari poteſt, hinc præcæteris commendari ɔſſunt gallinæ juniores, caro vitulina, bovina junior, ferina ju-ior, aves, ex piſcibus lucius, ex fructibus poma borſtorffiana, runa damaſcena. Juscula ex decocto avenæ excorticatæ vel ordei excorticati cum paſſulis, item ex brodio vitulino aut gal-naceo, cui incoqui poſſunt folia herbæ mercurialis, aut pro corbuticis naſturtium aquaticum, beccabunga, cochlearia, vel ro cholericis portulaca, acetoſa, endivia, cichorium, quibus et-ım quandoque acetaria ex portulaca & endivia concedi poſ-ınt, vitando piper. Ubi febris lenta vel hectica viget, brodium ochlearum domiportarum, tanquam magis gelatinoſum, ſine romatibus factum erit proficuum, caro etiam auſtrearum cru-arum cum fructu comeditur, quæ gelatinoſum ſuccum præ-et & modice refrigerando calorem p. n. imminuit.

otus ordinarius eſto decoctum radicis verbaſci & ſcorzoneræ um paſſulis, vel decoctum radicis chinæ & ſacſaparillæ cum ɔaſſulis, vel ſerum lactis caprilli ſimplex, aut pro ſcorbuticis cum uccis cochleariæ, baccabungæ ac acetoſæ, vel pro cholericis um ſuccis acetoſæ, citri, cichorii alteratum & magis adpropria-um. Vinum in prandio modice hauriendum, præcipue adſue-is concedi poteſt, videlicet Hungaricum & Alicantinum, niſi cbris illorum uſum reddat ſuſpectum, vel Moſellanum, quod atis eſt temperatum. *Motus & quies* ita ſe habeant, uti decet, ɔene agitur, ſi ægrotus, quantum poſſibile, indies una vel alte-a vice obambulatione corpus movet, ſive hoc fiat in hypocau-ſto, ſive in horto, quando aër ſerenus atque calidus exiſtit, cor-pus tamen ſemper ab externa refrigeratione ſervetur immune.

Equi-

Equitationem a Sydenhamio in phthiſi & hectica laudatam, hic quoque inprimis locum habere, illamque ægrotis ordinandam eſſe, exiſtimat Nenterus, nulla enim, inquit, re tonus viſcerum abdominis certius reſtituitur, quam hoc exercitio ſenſim inſtituto ac diutius continuato, debita tamen quies ſemper interponatur. *Somnus & vigiliæ* ita moderentur, ut neque in exceſſu neque in defectu peccetur. Si forſan nimia ad ſomnum propenſio obſervatur, colloquiis & aliis rebus ægrotus ſuſtentetur. Si vigiliæ moleſtiam creant, & noctes inſomnes exiſtunt, inquirenda eſt cauſa, an a tuſſi, vel doloribus tenſivis vel aliunde proveniant, atque tunc adhibenda ſunt remediæ, quæ dictis cauſis ſatisfacere poſſunt, ſicut hoc Th. 26. eſt indigitatum. *Excreta & Retenta* quod concernit, notum atque in ſuperioribus dictum eſt, alvi obſtructionem & urinæ defectum in hoc morbo debere attendi. Quando igitur alvus debitum non facit officium, ſubveniendum eſt remediis, quæ Th. 13. 14. & 16. ſunt commendata, ſicut hæc Th. 23. propoſui. In urinæ autem defectu adminiſtranda erunt, quæ Th. 27. dixi, iſtius enim fluxus aut liberior excretio omnino ſingulari ſtudio promoveri debet, ita tamen ne imprudenter diuretica adhibeantur, quod jam Th. 17. monitum. *Animi pathemata*, præſertim mæror ac iraſcentia quantum poſſibile, vitentur, mœrore enim ſucci totius corporis ad debitam circulationem magis inepti redduntur & ſtagnando acriores fiunt, iraſcentia, ad quam cholerici maxime procliv ſunt, fibræ magis magisque extenduntur, Excitetur itaque animus ægroti per ſpem reconvaleſcentiæ & alias res jucund ad hilaritatem, nihil autem adverſi, quo ira commoveri que auribus & oculis iſtius proponatur. *Aëris* tandem, quod quidem juxta receptum ordinem omnium primo fieri debuiſſet, mentionem facere volo, ne aliquid neglexiſſe videar. Iſte igitur nunc quidem accipi debet, ſicut ratione tempeſtatis exiſt vel exoritur, interim tamen hoc obſervare licet, ne prodeat ægrotus, ſi aër eſt frigidus aut aliter intemperatus, neque etiam ſe contineat in locis ſubterraneis atque frigidis, ſed ſemper in æquali temperato aëre vivat.

FINIS.